

Martinus

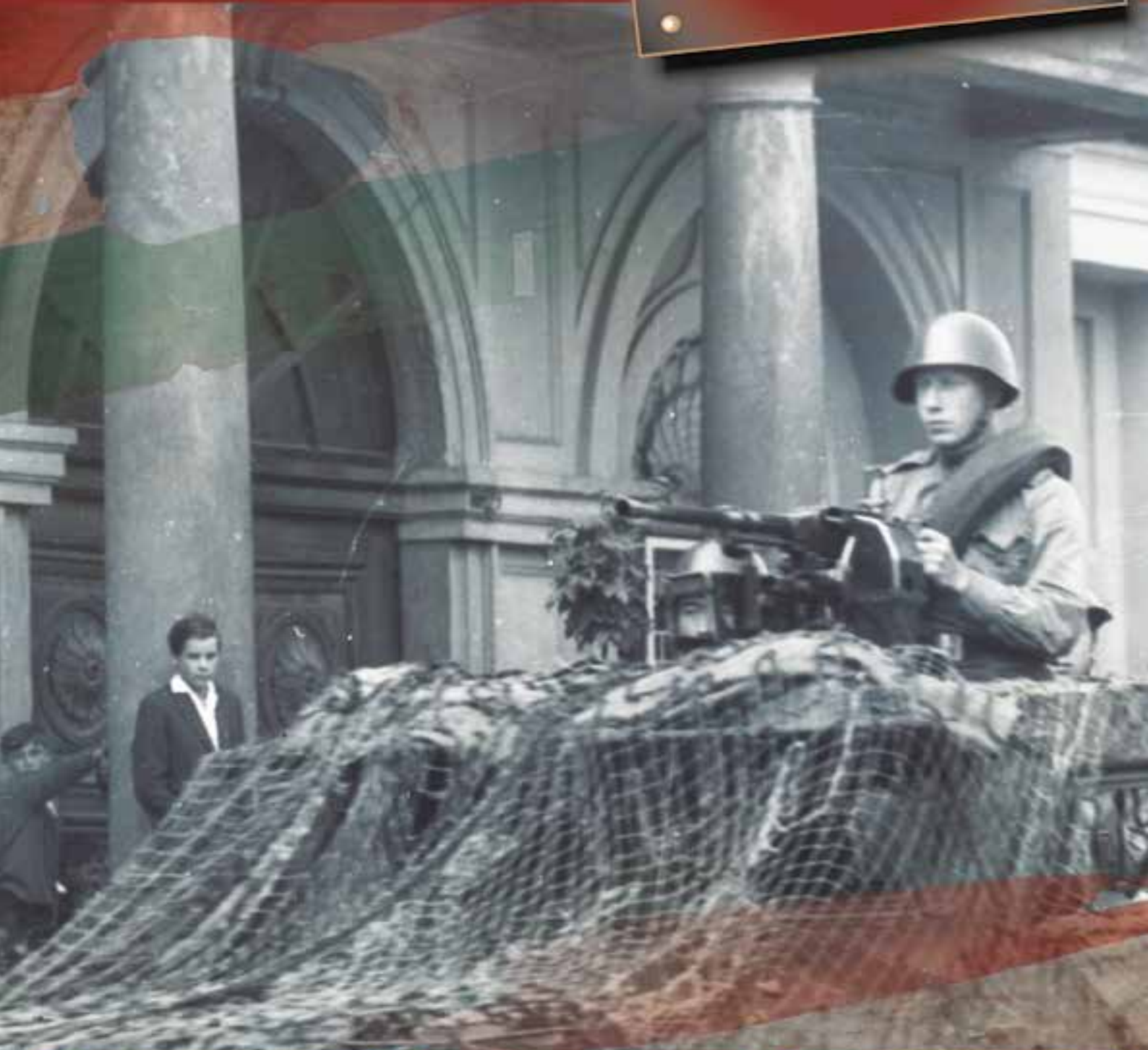
www.martinus.hu

a Szombathelyi Egyházmegye havilapja

IX. ÉVFOLYAM 10. SZÁM • 2016. OKTÓBER • ÁRA: 170 FT

„Az ember szívében sóvárog arra,
hogy szabadon élhessen
egy olyan földön,
ahol testvériségben és szolidaritásban
lehetőség van a változásra.”

(Ferenc pápa)

„Biztosítsák a teljes
vallásszabadságot!”

A Szombathelyi Egyházmegye papjai
és hívei az 1956-os forradalomban
2-3. oldal

„Teszem a dolgom, amíg a
Jóisten kívánja!”

Beszélgetés Pavlics István Miklós
atyával
4-5. oldal

„Minden tít Nádasdra vezet!”

Interjú Takács László nádasdi
plébánossal
14-15. oldal

„Biztosítsák a teljes vallásszabadságot!”

A Szombathelyi Egyházmegye pappai és hívei az 1956-os forradalomban

A szovjet megszállás nyomán kibontakozó diktatúra új politikai, gazdasági és társadalmi rendszert próbált ráerőszakolni Magyarországnak népére. A kommunista ideológia elutasította a magántulajdont, a szabadság eszményét, a hagyományos értékeket, a nemzeti öntudatot és a vallásos világnézetet, amelyek helyett materialista emberképet hirdetett, valamint szociális reformokat ígért.

Szendy László

A magyar kommunista párt egyik legnagyobb ellenségét a katolikus egyházban látta, amelyet minden eszközzel igyekezett korlátozni. Az egyház háttérbe szorítása már a koalíció éveiben elkezdődött, és a fordulat éve után, 1948-tól kezdve a teljes ellehetetlenítés volt a cél. 1945-ben államosították az egyházi földbirtokokat, 1946-ban betiltották a katolikus egyesületeket, 1948-ban államosították az egyházi iskolákat és le-tartóztatták Mindszenty József bíborost, 1949-ben bevezették a fakultatív hitoktatást. 1950-ben a szerzetesek internálásával megállapodásra kényszerítették a püspöki kart, négy rend kivételével betiltották a szerzetesrendek működését és létrehozták a békepapi mozgalmat. Az egyház ellenőrzésére 1951-ben felállították az Állami Egyházügyi Hivatalt, az államvédelmi hatóság pedig külön részleget szervezett az egyházak megfigyelésére. A másképp gondolkodókat a diktatúra minden eszközzel igyekezett elhallgattatni vagy likvidálni, nem riadva vissza a legkegyetlenebb eszközöktől sem. Számos papot tartóztattak le, koncepciós perekben ítélték el őket. Sokakat bebörtönöztek, vagy kikényszerítették elhelyezésüket. A vezető pozíciókba a diktatúra iránt lojális békepapokat ültették. A Szombathelyi Egyházmegyében is sok papot letar-

tóztattak, dr. Szendy László és Ságghy Elek börtönbüntetést is szenvedett. A diktatúra nyolc kemény éve után a szombathelyi papság szabadságvágyának első megnyilvánulása 1956. október 18-án, az őszi koronagyűlésen történt. Nagy László káplán élesen bírálta a békepapokat és az államhatalmat kiszolgáló egyházpolitikát, amiért Bartányi Andor irodaigazgató és Zencz Péter esperes elmarasztalták és följelentették a püspöknél.

A budapesti forradalom híre először a vasúti szerelvényekkel érkezett meg Szombathelyre, amelynek nyomán október 27-én tüntetések kezdődtek városszerte. 1956. október 28-án, vasárnap délelőtt a Püspökvár előtt is gyülekeztek tüntetők, és egy küldöttség Kovács Sándor püspökkel akart beszélni. A püspök azonban nem volt otthon, mert épp a beteg Papp Kálmán püspök helyett bérmált a Győri Egyházmegyében. A feszült helyzetben Tibola Imre és dr. Szendy László szólt a püspöki palota erkélyéről a tömeghez, és igyekeztek tájékoztatni és megnyugtanni a tüntetőket. Tibola Imre 10 pontba foglalta az egyház sérelmeit és követeléseit: „Szűnjék meg a vérontás! Mindszenty bíborost azonnal bocsássák szabadon és rehabilitálják! Oszlassák fel a papi békemozgalmat! Biztosítsák a teljes vallásszabadságot! Az állam ne szóljon bele

Martinus
A Szombathelyi Egyházmegye Kiadója

Főszerkesztő: Ipacs Bence • **Szerkesztők:** Déri Péter, H. Pezenhófer Brigitta, Kovács József, Molnár Péter, Salamon Viktória, Teklits Tamás • **Nyomdai kivitelezés:** Nyomdai ötletek Kft. (7100 Szekszárd, Ybl M. u. 3.) • **Felelős vezető:** Jankovics Zoltán • **Kiadó:** Martinus Könyv- és Folyóirat Kiadó (9700 Szombathely, Berzsényi Dániel tér 3.) • **Telefon:** 94/513-191 • **E-mail:** info@martinuskiado.hu • **Internet:** www.martinuskiado.hu • **Felelős kiadó:** Teklits Tamás igazgató • **ISSN 2060-145X** • Az újságban található cikkek a forrás megjelölésével szabadon felhasználhatók.

Abai Imre

az egyházkormányzatba! A szombathelyi szemináriumot (papnevelőt) adják vissza az egyháznak! Biztosítsák a szerzetesek szabad működését! Állítsák vissza az iskolákban a kötelező hitoktatást! Szüntessenek meg minden korlátozást a vallás-oktatásban! Jogot kérünk az egyházi egységek szervezéséhez és működéséhez! A Martineum nyomdát adják vissza az egyháznak! Teljes vélemény-, sajtó- és lelkiismereti szabadságot!" A tüntetőket óvta attól, hogy megrongálják a szovjet katonák emlékművét, és azt kérte tőlük, hogy békességben térjenek haza. Tibola Imre után Tóth Imre tanár, a KALOT egykori, helyi vezetője szólalt fel. Kérte a tüntetőket, hogy saját követeléseiket és a Nemzeti Bizottság névsorát ne a Püspökvár erkélyéről ismertessék, mert a politikai ügyeket nem erről a helyről kell intézni. Tóth Imre után Szendy László apát-plébános szólalt fel és megfontoltságra szólította fel az embereket, valamint az esetleges provokációk elkerülése érdekében arra kérte őket, hogy a sortűzek áldozataira ne a hősök temetőjében, hanem a Szent Márton utcai temetőben emlékezzenek majd délután három órakor. A megemlékezésre ha-

talmas tömeg gyűlt össze a Szent Márton utcai temetőben, a gyászszerbartást dr. Pataki László végezte Tibola Imre és Terestyén Gyula káplán segítségével. A forradalom ügye mellé állt Óra Kálmán is, a Szent Márton Plébánia vezetője, és a forradalom napjaiban többször egyeztetett a vasutasokkal. Október 29-én, a déli órákban a MÁV Járműjavító dolgozói szerveztek tüntetést a forradalom támogatására a püspöki palota elé, és Szendy László egykori városplébánost szerették volna hallani. Szendy apát a vasutasokat türelemre és nyugalomra intette, és követeléseik közül a szabad és titkos választásokat hangsúlyozta számukra. Délután érkezett haza Kovács Sándor püspök, aki vívódások közepette, a kanonokok meghallgatása után döntött a békepapok leváltásáról. Október 30-án az Állami Egyházügyi Hivatal megbízottja, Kaposi György távozott a palotából, így helyreállt az egyházkormányzat szabadsága. Kovács püspök végül 1956. október 31-én írta alá Farkas Dénes püspöki helynök és Bartányi Andor irodaigazgató felmentését, és Géfin Gyula kanonokot nevezte ki helynöknek. Közben sorra érkeztek a plébániák küldöttei, és azt kérték a püspöktől, hogy az állam nyomására elmozdított plébánosokat helyezze vissza szolgálati helyükre. Kovács Sándor püspök meghallgatva kérésüket Szombathelyen Zencz Péter felmentésével visszahelyezte a főplébániára dr. Szendy Lászlót, Zalaegerszegen felmentette Bodorkós Gilbertet és Galambos Miklós egykori plébánost bízta meg, Celldömölkre pedig Nemes Vazul bencés szerzetest nevezte ki. Kőszegre Székely Lászlót akarták visszahívni Győrvárról, ezzel a dispoziációval azonban óvatosságból vártak.

A forradalmi eseményekben jelentős szerepet vállalt Abai Imre sárvári plébános is, aki az október 27-i tüntetés alkalmával az erőszak megakadályozásáért emelt szót, és sikerült ele-

jét vennie a lincseléseknek. A köztisztelőnek örvendő plébánost október 30-án a sárvári nemzeti bizottság elnökévé is megválasztották.

A forradalom napjaiban a Karitászon és a Vöröskereszten keresztül sorra érkeztek Szombathelyre a külföldi segélyek is, amelyeknek szétosztásában jelentős részt vállalt Ságghy Elek apátkanonok, a püspökség gazdasági vezetője.

A szabadság örömteli napjait november 4-én a szovjet támadása törte derékba, és a szabadságharcot a magyar történelem legkegyetlenebb megtorlása követte. A letartóztatások, bebörtönzések, internálások és kivégzések mellett az állambiztonsági hatóságok sokakat megzsaroltak és kényszerítettek együttműködésre. A megtorlás elől több forradalmár is a menekülést választotta, és fiatalok tízezrei vágtak neki a határnak egy jobb jövő reményében. A reménytelen helyzetben az evangélium szavai álltak a hívők mellett. A november 4-i, vasárnap esti evangélium épp azt a történetet idézte, amikor Jézus lecsillapította a háborgó tengert, és kérdőre vonta az apostolokat: „Mit féltetek, ti kicsinyhitétek?”

Rétfalvi Balázs

Kovács Sándor

„Teszem a dolgom, amíg a Jóisten kívánja!”

Interjú Pavlics István Miklós atyával

Pavlics István atya jókedvűen, derűsen ül íróasztalánál a Papi Otthonban, mikor meglátogatom. Nehéz, megpróbáltatásokkal teli élet áll mögötte, ő az egyedüli, még élő lelkipásztor a Szombathelyi Egyházmegyének, aki a forradalmat Budapesten élte át és akit az 1956-os események kapcsán börtönbe zártak. Ő azonban mindvégig kitartott, még a cellában is, sőt szabadulását követően, mikor beteghordóként, segédmunkásként vagy villanyszerelőként dolgozott, akkor is mindig mutatott be szentmisét. 1964-től gyakorolhatta csak nyilvánosan ismét papi hivatását. Életéről, a nehéz évekről és a mindennapi derűről kérdeztem, amely annak ellenére sem hagyja el, hogy szeme világát teljesen elvesztette.

Hogy telnek a mindennapjai itt, a Papi Otthonban?

Nagyon jól érzem magam, mindenem megvan, amire szükségem van. Még vakon is teljes az életem, hiszen az imádság, illetve a mindennapi szentmise mellett a rádióhallgatással, kazettáim hallgatásával töltöm el az időmet. A nővérek rendkívül kedvesek és szolgálatkészek. Ha akarnék, akkor sem tudnék panaszkodni.

Mit kell tudnunk a családjáról?

Édesanyám tanítónő volt, édesapám tanító és iskolaigazgató. Kilencen voltunk testvérek, sajnos két testvéretem már elveszítettük. Balozsamegyyesen (ma Meggyeskovácsi) nem volt templom, így négy kilométert gyalogoltunk a szomszédos településig, hogy részt vegyünk a szentmisén.

Emlékszem, édesapám fogta a kezünket. Sohasem esett nehezére ennek a hosszú útnak a megtétele, annak ellenére sem, hogy hadirokkant volt és erősen sántított. Mi hóban, fagyban, szélben jártunk az Isten házába, nagyon vallásos családban nőttem fel tehát. Szüleim iránt mindenki nagy tisztelettel viseltette, ránk pedig ránk ragadt úgymond a másokkal való törődés és

egymás iránti szeretet. Nem okozott számunkra gondot lemondani valamiről. Olyan könnyű volt az nekünk, ha valamit a másoknak kellett adni. Szüleim mindnyájunkat kitanítottak, pedig nehéz háborús években nőttünk fel. Édesapám öt hold földet vásárolt, amelyet saját magunk műveltünk. Esténként pedig tanította azokat, akik írni, olvasni nem tudtak. Azt hiszem, tőle örököltem a tanítás és a másokkal való törődés szeretetét, ez jellemezte hitoktatásomat és a fiatalokkal való foglalkozásaimat is.

Miért választotta a papi hivatást, mikor szólította meg a Jóisten?

A rokonok, a szüleim mindig elmesélték, hogy én gyerekkoromban operaénekes akartam lenni. Majd amikor a szombathelyi Faludi Gimnáziumba jártam, elmentem pár osztálytársammal a Kiszemináriumba, ahol papok foglalkoztak velünk, rendszeresen ministrálhattunk is. Megismerkedtem Kalamár Ernővel, aki a Kiszeminárium prefektusa volt. Sokat beszélgettünk, én pedig azt éreztem, hogy nekem itt a helyem. Felvettek a Kiszemináriumba Szombathelyre. Itt végeztem három évig a gimnáziumot, premontréi tanárok tanítottak. A Kiszeminárium megszüntetése után, 1951-ben a szombathelyi teológián végeztem egy évet, majd miután ezt is bezárták 1952. szeptember 13-án, a győri szemináriumban folytattam tanulmányaimat, ahol 1956. június 7-én megkaptam befejező bizonyítványomat. Mivel fiatalságom miatt még nem tudtak felszentelni, Kovács Sándor megyéspüspök úr felküldött a budapesti Római Katolikus Központi Hittudományi Akadémiára. Itt folytattam még a tanulmányaimat, majd decemberben diakónussá szenteltek, római felmentéssel 1957. február 17-én pedig Szombathelyen áldozópappá, a Püspökvár magánkápolnájában.

Budapesten pedig az 1956-os események kapcsán végig kitartott hite, meggyőződése mellett: a Központi Szemináriumban szerkesztett „Kedves Barátom” című napló miatt börtönbe kerül. Mit kell tudnunk erről az írásról, illetve az akkori eseményekről?

Éppen 1956 szeptemberében kerültem fel a Központi Szemináriumba. Októberben lelkigyakorlatot tartottunk, ezalatt tört ki a forradalom. Mi szilenciumban voltunk, semmit nem tudhattunk arról, mi történik a városban. A lelki vezetőnk bejelentette, hogy zavargások vannak Budapesten. A

Kedves Barátom című napló pedig lényegében egy fiktív írás – a társaim írták –, amelyet lelkipásztoroknak kellett eljuttatnunk. Az első rész a vallásos, lelki életről szól, majd ezt követően naplószerűen írja le az akkori történéseket tájékoztatás gyanánt. Én is segítettem a sokszorosításban, és öt levelet feladtam a budai Széll Kálmán téri postán. Ez pedig bűncselekménynek számított. Egyetlen egy példány maradt fenn az írásból, az, amelyet édesanyám rejtett el kérésemre a padlásunkon, kölesmag közé, egy dunsztos üvegbe zárva. Ezt a példányt láthatják most országosan vándorkiállítás keretében az érdeklődők az egri Érseki Múzeum és Levéltár rendezésében. „Várnak bennünket” címmel pedig dokumentumfilm is feldolgozza tetteinket, azaz a Központi Szeminárium kispapnövendékeinek az 1956-os forradalomban való szerepvállalását. 1957. szeptember 17-én fogtak el a Gyorskocsi utcában. Az elsőfokú tárgyaláson egy év börtönbüntetést kaptam, majd december végén ideiglenesen szabadlábra helyeztek. A másodfokú tárgyaláson helybenhagyták az elsőfokú ítéletet. 1958. november 22-én, Szent Cecília napján kellett bevonulnom. Emlékszem, hogy amikor a másodfokú tárgyaláson felszólítottak, hogy mondjak valamit az utolsó szó jogán, akkor a Szentírásnak az a része jutott eszembe, mikor Jézus így tanít: „Amikor pedig bíróság elé állítanak, ne töprengjetez azon, hogyan és mit beszéljetez! Megadatik ugyanis nektek abban az órában, hogy mit mondjatok. Hiszen nem ti beszéltez, hanem Atyátok Lelke szól belőletez.” Ezért azt mondtam: ha maguk szerint bűncselekményt követtem el, róják ki rám, amit a törvény előír. Ezen nagyon meglepődtek a jelenlévők. 1959-ben kegyelemben részesültem, de papi hivatásom gyakorlásától eltiltottak.

Hogyan teltek a mindennapok a börtönben?

A végleges helyem a Gyorskocsi utcában volt, dolgozni is tudtam: kazánkőverő voltam, valószínűleg itt ment tönkre a szemem, hiszen 25–30 fok körüli melegben, háttal forró vason feküdtünk, vékony kalapáccsal a vízkövet kellett verni. Tíz percig tudtunk lent lenni, mindig váltottuk egymást. A Jóisten kegyelméből azonban titokban, a börtönben is miséztem. A korábban már bekerült testvérek kitalapostalták, hogyan tudják számunkra becsenni az ostyát és a bort. Az ostyákat kalácsba sütötték bele, hajnali sétatkor pedig hátra-tett kézzel vonultunk, valaki mindig adott nekem is, hogy tudjak szentmisét bemutatni. Bort pedig mi magunk készítettünk. A rokonok cukrot küldtek be nekünk, benne mazsolával. Mi esténként megtisztítottuk a mazsolát, vízben áztattuk, reggelre pedig szinte aszúvá ért. Ezzel miséztünk.

Mi történt a szabadulás után, hiszen papi hivatását, ahogy az előbb is említette, nem gyakorolhatta?

Budapesten kellett maradnom, nem térhettem haza Vas megyébe, így a bátyáméknál laktam kezdetben, a fővárosban. Először beteghordóként, hullaszállítóként dolgoztam, majd segédmunkás lettem. Kitanultam a villanyszerelő szakmát. Ennek köszönhetően később itt, Vas megyében szá-

mos templomban végeztem villanyszerelési munkát. Hamar rájöttek egyébként a TMK Műhelyben, hogy segédmunka mellett rám mást is bízhatnak, így először telefonügyeletet tartottam, majd a bérszámfejtést végeztem. Kitanultam, mi is az a „tervgazdaság”, sokáig éjszakába nyúlóan dolgoztam. Hajnalban tudtam mindig misézni a Rókus-kápolnában, Albertfalván, majd a tőköli Kis Szent Teréz-templomban, de Pécelre is jártam helyettesíteni. A régi börtöntársakkal is találkoztam, volt, akinek a gyerekeit tanítottam hittanra. A lelki vezetőm Werner Alajos atya volt Máriaremetén, akihez gyakran elmentem. Ő ajánlotta, hogy tanuljak zenét, így kerültem a Mátyás-templom vegyeskarába, majd később a Pedagógus Kórusban énekeltem. Egyszer még Kodály Zoltán előtt is énekelhettem a Budavári Te Deum tenorszólját.

Mennyire erősítette meg Önt ez a sok megpróbáltatás?

Hihetetlen energiát adott a hit szempontjából az a sok jó ember, akikkel találkoztam. Akár a munkahelyemen, akár az énekkarokban, szeretettel voltak irántam. Ők mindnyájan hihetetlen megtartó erőt adtak a papi hivatásomban, úgy érzem, hogy a Jóisten különösen is a tenyerén hordott. A nehézségek ellenére elégedett tudtam lenni, szerettem mindig, amit épp csináltam.

Megbánta valaha azt, hogy részt vett ebben a bizonyos „Kedves Barátom” levélakcióban?

Sohasem bántam meg, mert hihetetlen tapasztalatot szereztem ezen évek alatt. Egyrészt a börtönben, ahol megtanultunk együtt élni a többi rabbal. Este szalmazsákon aludtunk vagy húszan egy kis cellában, vezényszóra kellett éjszaka hol a jobb oldalunkra, hol a balra fordulni, mert csak úgy fértünk el. Ott mindenki csak egy szám volt, én például 81715-ös. Töltöttem el bent karácsonyt és húsvétot is. Végig bátorítottuk egymást, ez nagy töltetet adott, később pedig maga az éneklés, a kórustagok segítettek.

1964-ben kerül Jánosházára, ahol először káplán, majd plébános 1976-tól egészen nyugdíjazásáig, 2009-ig. Az életében szerzett tapasztalatokat pedig többszörösen is kamatoztatta a településen. 1991-ben a Szombathelyi Egyházmegyében keresztény szellemű általános iskola indítását kezdeményezte, ami 1993 óta az egyházmegyében első katolikus iskolaként Szent Imréről elnevezve működik. Tornateremmel és közösségi épülettel is bővítették, és építettek hozzá szabadtéri pályát lelátóval. Fontosnak tartotta a keresztény családok megszólítását, így 1999-ben megalakult a Jánosházi Keresztény Családközösség Egyesület.

Mindig is drukkolva gondoltam és gondolok arra, hogy a Krisztus által elképzelt papi életnek mennyire tudok megfelelni. Tettem és teszem azt, amit a Jóisten rám bízott, addig, amíg ő akarja. Az élet arra nevelt engem, hogy sose adjam fel, és így, illetve a közösség által valósulhatott meg ez a sok szép dolog, amelyekért a mai napig hálás vagyok.

H. Pezenhófer Brigitta

RÖVID HÍREK

Alberto Bottari de Castello, hazánk apostoli nunciusa szeptember 11-én ünnepelte pappá szentelésének 50. évfordulóját. Ebből az alkalomból mutatott be hálaadó szentmisét a budapesti Szent István-bazilikában szeptember 9-én este. A latin nyelvű szentmisén koncelebrált Erdő Péter bíboros, Veres András győri megyéspüspök, a püspöki konferencia több tagja és számos paptestvér. Jelen voltak a szerzetesrendek és a diplomáciai testületek képviselői is.

Szeptember 10-én a budapest-józsefvárosi Szent József-templomban Erdő Péter bíboros ünnepi hálaadó szentmisét mutatott be Kalkuttai Teréz anya szentté avatása alkalmából a Szeretet Misszionáriusai nővérek, meghívott papok és szerzetesek, barátok, valamint otthontalanok jelenlétében.

Ferenc pápa egyszerű szabadtéri szertartás keretében szeptember 10-én a bérnálás szentségében részesítette a 16 éves rákbeteg Giuseppe Chiolót, akinek szívből jövő kívánsága volt, hogy találkozhasson a Szentatyával. A fiatal fiút mentőautó szállította a firenzei kórházból a Vatikánba.

Emlékhelyet alakítottak ki Óbudán Boldog Jerzy Popieluszkónak, akit 1984-ben, 37 éves korában gyilkolt meg a kommunista politikai rendőrség. Az emlékhelyet Snell György esztergom-budapesti segédpüspök és Krzysztof Grzelak, a budapesti lengyel templom plébánosa áldotta meg szeptember 11-én.

Szeptember 11-én, szombaton a cseh szentévi zarándoklat résztvevői, akik Miloslav Vlk bíboros vezetésével érkeztek a Vatikánba, egy különleges Prágai Szent Ágnes-szobrot ajándékoztak Ferenc pápának. Az 1,6 méter magas, mintegy 300 kilogramm súlyú szobrot Hořice városbeli diákok készítették a Cseh Köztársaság védőszentjéről, akit 1989-ben Szent II. János Pál pápa avatott szentté.

AZ OLDALT ÖSSZEÁLLÍTOTTA: KOVÁCS JÓZSEF
A HÍREK FORRÁSA: MAGYAR KURÍR

Az ördög megosztást akar

Szent Pál korintusiakhoz írt leveléből indulunk ki: (1Kor 11,17–26.33). Az ördögnek két erős fegyvere van az egyház elpusztítására: a megosztás és a pénz. Ez kezdettől fogva így volt: ideológiai, teológiai megosztottság sújtotta az egyházat. Az ördög féltékenységet, karrierizmust, gondolatokat vet, hogy megosszon! Vagy kapzsiságot vet. Majd, mint ahogy egy háború után történik, minden elpusztul. Az ördög pedig boldogan távozik, és mi, naivak benne vagyunk a játékban. A megosztás piszkos háború, olyan mint a terrorizmus, a pletykák terrorizmusa egy közösségben, amelyben a nyelv öl, bombákat dob és pusztít.

Az egyházbeli megosztottság nem hagyja növekedni Isten országát. Nem hagyja, hogy az Úr jól megmutassa, milyen ő. A megosztottság pártokra szakadást hoz, mindig valami elleni pártokat. Hiányzik az egység balzsama. Az ördög azonban továbbmegy, nemcsak a keresztény közösségbe, hanem a keresztény egység gyökeréig hatol. Ez történik Korintus városában. Szent Pál elítéli a korintusiakat, mert a megosztottság az egység gyökeréig jut, az eucharisztia ünnepléséig.

A korintusiak esetében a megosztás a gazdagok és a szegények között történik az eucharisztia ünneplése során. Jézus az egységet kérte az Atyától. Az ördög viszont igyekszik elpusztítani azt. Kérem tőletek, tegyetek meg mindent, hogy ne tegyétek tönkre az egyházat a megosztással, legyenek azok ideológiaiak vagy a kapzsiságból, karrierizmusból, féltékenységből fakadók. Mindenekelőtt imádkozzatok és őrizzétek a forrást, az egyház egységének forrását, aki Krisztus Teste. Minden nap megünnepeljük áldozatát az eucharishtiában.

Szent Pál a korintusiak közötti megosztottságról beszél kétezer évvel ezelőtt. A mai egyháznak is mondhatja ugyanezt Szent Pál. „Nem dicsérhetem, hogy nem javatokra, hanem károtokra gyűltök össze” (1Kor 11,17). Károtokra, a megosztásra. Azért gyűlnek össze, hogy bepiszkítsák Krisztus testét az eucharisztia ünneplése során. Pál mondja nekünk egy másik helyen, hogy aki méltatlanul eszi vagy issza Krisztus Testét és Véré, saját ítéletét eszi és issza. Kérjük az Úrtól az egyház egységét, hogy ne legyenek megosztottságok. Az egység az egyház gyökere, amely Krisztus áldozata, amelyet minden nap ünneplünk.

Ferenc pápa

A házasság jogi következményei

A gyermek törvényessége

Az egyház belső jogrendjében a történelem során sokszor különbséget tettek az érvényes vagy vélt házasságban születettek, illetve a házasságon kívül született gyermekek között. A hatályos egyházi jogi szabályozás nem tesz különbséget a gyermekek között, de továbbra is megmaradt a törvényes és törvénytelen gyermek fogalma.

„Törvényesek azok a gyerekek, akik érvényes vagy vélt házasságban fogantak vagy születtek.” (CIC 1137. kánon) Katolikusok házassága érvényesnek számít, ha azt kánoni formában kötötték meg (templomban a püspök, pap vagy diakónus és két tanú előtt megkötött házasság számít a kánoni formában megkötött házasságnak), vagy ha felmentést kaptak a diszpár (katolikus és keresztleetlen) vagy vegyes (katolikus és evangélikus, református...) házasság esetében. Akik nincsenek megkeresztelve, nem kötelezettek a kánoni formára, így az ő házasságukat az egyház érvényesnek ismeri el, ha ők hivatalos formában kötnek házasságot. Vélt házasság csak olyan házasság lehet, amit a kánoni forma szerint kötöttek meg, de az valamilyen okból (forma, beleegyezés hiánya vagy akadály miatt) mégis érvénytelen.

A törvényesség első kritériuma tehát a házasság, a második kritérium pedig a fogantatás vagy a születés. Ez alapján nemcsak az érvényes és a vélt házasságban született gyermekek számítanak törvényesnek, hanem a korábban fogant és a később születettek is. Ez azt jelenti, hogyha a szülők a fogantatás után, de még a gyermek megszületése előtt kötöttek házasságot, vagy a gyermek még a házasság fennállása alatt fogant, de már nem a házasságban született meg, akkor törvényesnek számít.

A gyermek törvényességét a fenti alapelv segítségével még nem lehet egyértelműen eldönteni, mivel az apa nem szükségképpen az, aki a férj, ezért a jog két vélelmet állít fel: 1. a törvény azt tekinti apának, aki az asszony törvényes férje. Ez azonban csak vélelem, mert be lehet bizonyítani az ellenkezőjét is, vagyis ha bebizonyosodik, hogy nem a férj a gyermek apja, akkor törvénytelen a gyerek. Törvényesnek tekintjük továbbá azokat a gyerekeket, akik a házasságkötéstől számított legalább 180 napon túl születtek, vagy akik a házastársi életközösség felbomlásától számított 300 napon belül születtek.

A törvénytelen gyermekek törvényesíthetők, bár ennek nincs különösebb jogi jelentősége. A törvényesítés egy jogi művelet, ami kétféleképpen történhet: 1. magánál a jognál fogva, hogyha a szülők házasságot kötnek; 2. vagy a Szentszék leiratával, az érdekeltek kérésére. Erre akkor van szükség, ha gyermeket nem lehet törvényesíteni magánál a jognál fogva (például a szülők nem köthetnek valami miatt érvényes egyházi házasságot.)

Déri Péter

A SZENTSÉGEK LITURGIÁJA

A betegek áldoztatása

Abetegek és különösképpen a halálveszélyben lévők áldoztatásának szertartását a rugalmasság jellemzi: az áldozó állapotának és a körülményeknek megfelelően végezhető a szertartás, természetesen a meghatározott keretek között.

A betegek áldoztatása a kellő módon előkészített szobában történik (terítővel letakart asztal, gyertyák, feszület és ahol szokás: szenteltvíz hintővel vagy zöld gallyal). Az áldoztató először liturgikus köszöntéssel üdvözlöli a beteget és a jelenlévőket, majd letéve az eucharisziát az asztalra, közösen imádják azt. Ezután szenteltvízzel meghinthezik a beteget és a szobát. Ekkor kerülhet sor a szentgyónás elvégzésére, ha pedig a beteg nem járul a bűnbocsánat szentségéhez, akkor közös bűnbánati cselekményt tartanak, ahogyan a szentmisében szokás.

A bűnbánati részt követően szentírási szakasz hangozhat el, sőt, akár rövid homília, illetve egyetemes könyörgések is. Ezután elimádkozzák az Úr imádságát, majd a pap felmutatja az oltáriszentséget, mondva: „Íme az Isten Báránya...”, az áldozók pedig felelik: „Uram, nem vagyok méltó...”. Ha a beteg nem tudja a kenyér színében az eucharisziát magához venni, megengedett, hogy csak a bor színe alatt vegye magához.

Az áldozás után szent csendet tartanak, majd az áldoztató elimádkozza a befejező könyörgést. Ha maradt vissza eucharisztia, akkor szentségi áldást ad, egyébként a szentmisében szokásos áldással fejezi be a szertartást.

Amennyiben ugyanabban az épületben, például kórházban különböző szobákban tartózkodnak a betegek, akkor a pap az első betegszobában elmondja a következő antifónát: „Ó, szent vendégség, melyben Krisztust vesszük, kínszenvedésének emlékét idézzük; Isten kegyelmével eltelik a lelkünk, és megkapjuk a jövő dicőség zálogát.” Ezután egyesével a betegekhez megy és megáldoztatja őket. Az utolsó betegszobában pedig a könyörgéssel fejezi be a szertartást.

Ipacs Bence

A szentté válás útján

▲ Szeptember 2-4. között „Márton, a csendből jött ember” címmel lelki gyakorlatot tartottak a Martineum Felnőttképző Akadémián. A résztvevők Horváth József pápai prelátus irányításai alapján keresték a szentté válás útját.

▼ Szeptember 9-én nagycsaládoknak nyújtott át könyv-, írószer- és ételmiszer-támogatást a Szombathelyi Egyházmegyei Karitás. A támogatásban 32 nagycsalád, 5 vagy annál több gyermeket nevelők részesültek.

Nagycsaládok segítése

Tanszermegáldás Répcelakon

▲ Szeptember 4-én iskolatáskával mentek a répcelaki gyerekek a templomba, hogy Isten segítségét kérjék a tanulásban. Áldást kaptak azon tanszerekre, amelyek mindennapjaikban segítik a tudás megszerzését.

▼ Szeptember 12-én a jánosházi plébánia idei tizedik szentségimádási napját tartotta Dukán, a Szűz Mária Szent Nevének tiszteletére emelt templomban. Ez a nap egyben a templom búcsúnapja is volt.

Szentségimádás Dukán

„Boldogok a tiszta szívűek”

Fiatalok imaestje a tiszta szerelemért

Október 12. (szerda), 19 óra

Szombathely,
Szent Erzsébet-templom
(ferences)

„Nem élhetünk szeretet nélkül.
Ha nem fedezzük fel a szeretetet,
ha nem tapasztaljuk meg,
ha nem tesszük magunkévá,
ha nem veszünk részt benne mélységesen,
akkor értelmetlen az életünk.”

(Szent II. János Pál pápa)

Barsi Balázs atya Celldömölkön

Szeptember 10–11-én Celldömölkön és Vasváron is Mária-búcsút tartottak. A Szűzanya megérti a bűnös embert és segít visszatalálni az atyai házba – többek között erről is beszélt Barsi Balázs ferences szerzetes.

Veni Sancte és diplomaosztó ünnepség

Szeptember 10-én Veni Sancte és diplomaosztó ünnepség volt a Győri Hittudományi Főiskola Szombathelyi Képzési Központjában. Idén 31-en kezdték meg tanulmányaikat alap- és mesterszakon.

PROGRAMAJÁNLÓ

október 18. (kedd) 17 óra Magyar Katolikus Kulturális Hetek – Kiállításmegnyitó és kerekasztal-beszélgetés (Szombathely, Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár, Díszterem); **18 óra** KÉSZ előadás – P. Ghie Marselinus SVD: Kereszténység Indonéziában (Körmend, Városháza, Nagyterem) • **október 20. (csütörtök) 18 óra** Magyar Katolikus Kulturális Hetek – Szent Márton életéről szóló műveltségi vetélkedő (Szombathely, Brenner János Kollégium) • **október 21–22. (péntek-szombat)** Katolikus iskolák pedagógusainak világnézeti-spirituális képzése (Szombathely, Martineum Felnőttképző Akadémia) • **október 22. (szombat) 15 óra** Bémálás (Rábapaty, Kisboldogasszony templom); **16 óra** Bémálás (Celldömölk, Nagyboldogasszony templom); Bibliodrámá (Szombathely, Martineum Felnőttképző Akadémia); Kamaszkodó csoport (Szombathely, Martineum Felnőttképző Akadémia) • **október 26. (szerda) 10 óra** Magyar Katolikus Kulturális Hetek – Szent Márton-körtefa ültetése (Szombathely, Püspöki Palota kertje) • **október 27. (csütörtök) 10 óra** Magyar Katolikus Kulturális Hetek – Lampionkészítés (Répcelak, Móra Ferenc Általános Iskola) • **október 29. (szombat) 18 óra** Magyar Katolikus Kulturális Hetek – Engesztelő imaest hazánkért, népünkért és Mindszenty József bíboros boldoggá avatásáért (Csehimindszent, Mindenszentek-templom) • **november 2. (szerda) 6.45 óra** Halottak Napja, mise az Egyházmegye elhunyt püspökeiért és papjaiért (Szombathely, Székesegyház) • **november 5. (szombat) 15 óra** Bémálás (Gutorfőde, Szent István király templom) • **november 10. (csütörtök) 16 óra** Misztériumjáték Szent Márton püspök életéről (Szombathely, Székesegyház) • **november 11. (péntek) 17 óra** Szent Márton vesperás és lampionos vonulás (Szombathely, Székesegyház) • **november 12. (szombat) 10 óra** Szent Márton ünnepség (Szombathely, Székesegyház) • **november 15. (kedd) 18 óra** KÉSZ előadás – Dr. Gyürki László: 120 éve született Márton Áron (Körmend, Városháza, Nagyterem)

A szombathelyi kórházlelkész:

Molnár Árpád
Tel.: +36 30 619 5474

A zalaegerszegi kórházlelkész:

Kovács Richard
Tel.: +36 30 211 9359

Szent Márton városának sport- és családi napja

A Brenner János Általános Iskola csapata nyerte a Szent Márton Jubileumi Év alkalmából meghirdetett sportversenyt, amelyet szeptember 10-én rendeztek meg a vasi megyeszékhelyen.

Javában tartanak a Szent Márton Jubileumi Év kapcsán meghirdetett programok, ezek között különleges helyet foglalt el a szombathelyi általános iskolák számára meghirdetett sportnap. Kezdetektől szándéka volt az egyházmegyének, hogy a sport is helyet kapjon a rendezvények között – mondta Gaspari Gábor programkoordinátor a martinus.hu-nak adott interjújában. Ezen a szombati napon a városi általános iskolák felső tagozatosait hívták sportolni. A jó hangulatú verseny lebonyolításában a Szombathelyi Egyetemi Sportegyesület tanárai és diákjai segítettek. Kellott is a segítségük, hiszen 9 iskola mintegy 150 diákja gondolta úgy, hogy képviseli intézményét ezen a rangos eseményen.

A Brenner iskola sportcsarnokában került sor a csapatküzdelmek első felvonására. Szórakoztató feladatokat kellett teljesíteniük a diákoknak, és nem ártott a gyorsaság mellett az ügyesség sem. Rövid pihenőt követően kisebb túrára indultak a csapatok. A Brenner iskola közelében lévő Jókai-parkban, az emlékműnél, az Ezredévi-parkban és az egyetemi sportcsarnokban várták őket az újabb feladatok, például babzsákdobálás, bottal egyensúlyozás, frizbi és ügyességi akadálypálya.

Míg a zsűri az eredményeket összesítette, addig a Szombathelyi Kötélugró Klub szórakoztatta a résztvevőket és a megjelent szülőket.

Szombathely Városának Különdíját a Derkovits iskola csapata kapta. Harmadik helyen a Bolyai iskola csapata végzett, második az oladi általános iskola és a Paragvári iskola közös csapata lett. A legtöbb pontot a Brenner iskola csapata gyűjtötte, így ők állhattak a dobogó legfelső fokára.

Molnár Péter

Az egyházi anyakönyvezés története I.

Az emberek többségét mindig is érdekelte saját családjának eredete, őseinek kiléte, rokoni kapcsolatainak szövevénye. Ma körülbelül 300 évre visszamenően derülhet fény biztosan egy-egy família gyökereire. E kutatáshoz a legfőbb forrást az egyházi anyakönyvek jelentik.

Maga az anyakönyv szó a latin *matricula* magyar megfelelője, amely az anya (*mater*), anyaméh (*matrix*) kicsinyítő képzős származéka. A középkori latin nyelv azonban használta a *liber* (=könyv) szót is az anyakönyvekre.

Kezdetleges vezetésük sokkal régebbi, mint gondolnánk. Európa nyugati felén az őskeresztények már a 3. század elején rögzítették a közösséghez tartozókat, a diakónus a liturgia keretében olvasta fel azon élő és meghalt személyek neveit, akikért a szentmisét felajánlották, s akikért külön is imádkoztak. Ezeket, valamint a katekuménokat (=hitújjoncok, a keresztény beavatás szentségeinek – keresztség, elsőáldozás, bérmálás – felvételére készülő felnőttek) az ún. lista *vivorum*-ba, vagyis az „élők listájára/lajstromába” jegyezték fel.

Az akkor még egységes egyház keleti felében pedig egy másik hagyomány honosodott meg: a közös könyörgések alkalmával felolvasták a vértanúk, elhunytak neveit, az ún. lista

defunctorum-ot, a „halottak listáját/lajstromát”, melyeket viasszal bevont fa-, fém- vagy csonttáblácskákra írtak fel.

A házasságkötéseket viszont egészen a 7. századig nem vették jegyzékbe. Ekkor rendelte el Justinianus bizánci császár azoknak a házasságok az előzetes regisztrálását a templomszolgánál, akik nem kötöttek házassági szerződést.

Az anyakönyvek e kezdetleges megjelenési formáját, vezetését a népvándorlás kora elsodorta, és a középkorra elfelejtették. Az embereket kereszteltek, bérmálták, házasságot kötöttek egymással és eltemették őket minden feljegyzés nélkül.

Az 1212-es Párizsi Zsinat még elvetette, a II. Lateráni Zsinat (1239) azonban már szorgalmazta az anyakönyvek újbóli bevezetését, hiszen különösen a megnövekedett városi lakosságról nem voltak hitelt érdemlő adatok, melyek pedig sokszor fontosak lettek volna..., például a szülők neve, az illető kora, lakhelye, pereskedéseknél, végrendeletek készítésénél és egyéb ügyek intézésénél.

Az első mai értelemben vett újkori anyakönyveket az 1500-as években Franciaország területén, Angliában és Észak-Itáliában kezdték el bevezetni.

Magyarországon – helyi szinten – az 1515-ös Veszprémi Zsinat határozata alapján kezdték meg az anyakönyvek

vezetését, elsősorban abból a célból, hogy a házasságkötéseknél kiszűrjék a testi, illetve a lelki rokonságot. Az előbbi a közeli rokonok házasságát tiltotta (harmadik unokatestvérig), míg a lelki rokonság, például a keresztszülő és keresztelt, bérmászülő és megbérmált közötti házasságkötést tiltotta.

A mai anyakönyvezési gyakorlat a Tridenti Zsinat 1563. évi 24. ülésének döntésére vezethető vissza. Ekkor határoztak sorrendben a házasságok, a megkereszteltek és a keresztszülők jegyzékbe vételéről. A halotti anyakönyvezésről csak később, 1614-ben rendelkezett V. Pál pápa. Az általa kibocsátott ún. római rituálé a plébánosokat három könyv vezetésére utasította: egyet a bérmáltakról, egyet a népességről (a húsvéti gyónatás-áldoztatás alkalmával az ún. gyónóképekről és gyónásra képtelenekről) s egyet az elhunytakról.

Hazánkban országos szinten a nagyszombati zsinat rendelte el 1611-ben az anyakönyvek írását, de az igazi változás Pázmány Péter idejében történt, aki egész Magyarország területén kötelezővé tette azt 1625-ben.

Mindezek ellenére az anyakönyvezés csak igen lassan terjedt el.

A Szombathelyi Egyházmegye területén a legrégebbi anyakönyvi bejegyzéseket Kőszegen találjuk, 1633-ból.

Inzsöl Richárd

Imaszövetség, továbbra is!

Bár ezekben a hónapokban talán a jövődő szombathelyi püspök személye jobban foglalkoztat bennünket, új papi és szerzetesi hivatásokért most is ugyanúgy kell imádkoznunk. A Brenner János Imaszövetség továbbra is várja az új tagokat.

Istennek hála, idén nyáron is jelentkezett két fiatal a Szombathelyi Egyházmegye papnövendékei közé. Tanulmányaikat szeptember elején kezdték meg a győri szemináriumban. Sajnos azonban a kispapok száma nem gyarapodott: egy növendék a Csornai Premontrei Apátságba kérte átvételét, így az egy papszentelés mellett továbbra is csak öt papnövendéket mondhat magáénak egyházmegyénk. Öröndetes azonban, hogy közülük ősztől már ketten

folytatják tanulmányaikat Rómában. Ettől azonban még nem változik az a szomorú helyzet, miszerint 2018-ban, illetve 2021-ben valószínűleg egyáltalán nem lesz papszentelés a Szombathelyi Egyházmegyében.

Jelen sorok írója vallja azonban, hogy a közös imádság, a közös kérés óriási csodát tehet a hivatások számában. Erre az egyik bizonyíték a Székesfehérvári Egyházmegye esete, ahol 2008-ban alakult imaszövetség a papi és szerzetesi hivatásokért. Akkor az egyházmegyének mindössze négy kispapja volt, ma már tizenkettő.

Napi néhány percet jelent csu-

pán az az imádság és az a tized rózsafüzér, amit a Brenner János Imaszövetség tagjai elimádkoznak. Mégis az eddig közel ezeregyszáz imádkozó egyazon kérésének óriási ereje van, amelyet az aratás Ura minden bizonynyal meghallgat.

Az imaszövetségbe folyamatosan lehet jelentkezni a Püspöki Hivatal elérhetőségein (9701 Szombathely, Pf. 41., szombathely@katolikus.hu).

Ipacs Bence

Kispapjaink, majdnem teljes létszámban

FILMAJÁNLÓ

A kezdő

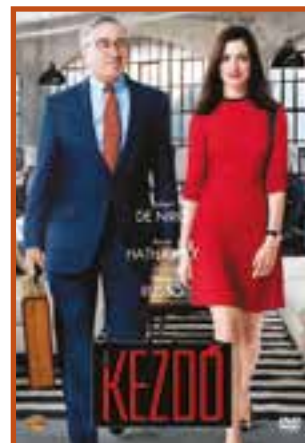
A mikor még bencés szerzetesnek készültem és már javában zajlott a jelöltidőm, akkor az igazi nagy kihívást az ebédlői szolgálat jelentette számomra. Erről írja Szent Benedek apát: „senkit se mentsenek föl a konyhai szolgálat alól.” Barokk ebédlő, az összes atya – szigorúak, kedvesek – és a felszolgálási terület, az ebédlő egyik fele. Izgultam, tettem-vettem, de a gyakorlott testvérhez képest lemaradtam. Látva ezt, Asztrik főapát úr intett az egyik testvérnek, hogy segítsen nekem befejezni. Bántott, hogy így jártam elsőre, ezért ebéd után meg-

kérdeztem a főapátot, hogy miért nem hagyott inkább küzdeni? Ő mosolyogva rám nézett és azt mondta: „Tudod, kicsi fiam, a fiatal facsemete mellé is karót tesznek, aztán mikor megerősödik, akkor már ki lehet mellőle venni.” Ennyi a szeretetteljes bölcsesség. Odafigyel a másokra és szelíden megvigasztalja.

Ez az élmény sokat ad nekem anynyi év után is, és „A kezdő” című film kapcsán idéződött fel bennem ismét. A film szépen bemutatja, hogy az öregségnek megvannak a maga értékei, még ebben az újabb világban is. A történet szerint vállalkozó szellemű nyugdíjasok jelentkeznek egy fiatal cég újonnan induló kísérleti senior programjába. „Az élet seniorjai – idős

emberek”. Olyanok, akik még mindig szeretnek „mozgásban lenni.” Természetesen a fiataloknak sokkal nagyobb a technikai előnyük, viszont az idősök kellő élettapasztalatot halmoztak fel. Mindenkinek megvannak a saját problémái, de közösen meg is lehet oldani őket. Ezért nem maradt le senki semmiről az életben, mert mindkét generáció meg tudja ajándékozni önmagával a másikat és kiegészíteni a szeretetben.

Szakál Szilárd

A nádasdi templom

Szent Kereszt feltalálása, Szent Márton és Boldog Batthyány-Strattmann László tiszteletére

Nádasd Körmentől délre, a Vasi-hegyháton fekszik. Lakóinak száma mintegy 1300 fő. A falu eredetileg mocsaras, nádas területtel körülvett dombhátra települt, határában már a római időkben élénk kereskedelmi forgalom volt. A községtől nyugatra haladt az egykori római Borostyánút.

A település első okleveles említése 1233-ból való. A falut birtokközpontnak használó nemesek a 13. században vették fel családnévnek a Nádasdy nevet, mely nemzetség később a magyar történelemben is jelentős szerepet játszott. Az uradalom központja az a 11. századi lakótoronnyal megerősített rotunda lehetett, amelynek 2003-ban feltárt és szépen helyreállított alapfalai a templom mellett megtekinthetők. Az építmény Magyarországon egyedülálló. Hasonló körtemplom több is fellelhető, de erődítményként órtonnyal egybeépítve csak Nádasdon látható. A Szent Márton püspök tiszteletére épült rotunda plébániatemplom egyedi jellegzetessége a keleti falszakaszba mélyített, ívelt fülkeoltár, valamint az északi oldalán épült lakótoronyba nyíló kőküszöbös kapu és a torony keletre nyíló külső kapuja.

A templomot romos állapotából az 1600-as években építették újjá az akkor lutheránus Nádasdyak és prédikátort szerződtettek. 1683-tól licentiatust bízott meg a győri megyéspüspök. (A licentiatust sajátos magyar intézmény volt a török hódoltság idején, amikor a paphiány miatt írni-olvasni tudó civil férfiakat bízott meg a püspök a vallásos élet fenntartásával egy-egy plébánián. Felhatalmazásuk volt arra, hogy vasárnap és ünnepeken összegyűjtsék a lakoságot a templomban, ahol igeliturgiát végeztek, eltemették a halottakat, a falu ügyes-bajos dolgait intézték, de szentségeket nem szolgáltattak ki.) A rotundát 1664-ben a szentgotthárdi csatára felvonuló török sereg pusztította el.

A mai templom Friedriger Frigyes építész tervei szerint 1888–89-ben épült, 1937-ben bővítve átépítették. A templom főoltárának olajképe a megfeszített Krisztust ábrázolja. Festett üvegablakai a templom társvédőszentjei tiszteletére készültek: Szent Márton püspök, az ősi patrónus és Boldog Batthyány-Strattmann László herceg, az egykori kegyúr látható rajtuk.

Nádasd jelenleg is plébániatemplom, az Őrségi Esperesi Kerületben. A település plébánosa Takács László atya.

„Minden út Nádasdra vezet”

Ennek a kijelentésnek van alapja, hiszen a római korból származó emlékek szerint a nádasdi Templomdomb magasan kiemelkedett a környezetéből és valószínűleg római épület, település állt ezen a helyen, amelynek téglája a torony fundamentumába beépítve látható. Erre vezetett a Savarián is átmenő Borostyánkő út Itália felé. Ma is öt út vezet ide. Az érdeklődő utazók ma azonban inkább a toronnyal erősített rotunda miatt jönnek Nádasdra. Takács László nádasdi plébános urat kérdezzük az eredetileg Szent Márton tiszteletére emelt rotunda megtalálásáról és a múlt szakrális tárgyai iránti különleges érdeklődéséről.

Miért kezdett el Plébános úr ilyen komoly mélységben foglalkozni a plébánia, illetve a település, Nádasd történetével?

Az értékek az emberek lelkében vannak. Az emberi lélek a legnagyobb érték a világon. Mint papnak ez a legfontosabb hivatásom, az értékek mentése és megtartása. Ebből indult ki nemcsak a lelki, vallásos értékek, hanem a látható tárgyi értékek, a múltunk értékeinek feltárása.

Honnan van ez a nagy érdeklődés mindehhez?

Nagyszerű tanáraink voltak. Már az általános iskolában, Gasztonyban. Nagyszerű tanáraink voltak Győrben, a bencés gimnáziumban is, és ugyanezt mondhatom a Központi Szeminárium tanáraitól is. Kezdetől fogva az értékek megbecsülésére, tiszteletére neveltek. Meg kell említenem édesapámat, aki lakatos mester volt. Láttam az ő keze munkáját, gondosságot, figyelmességet, aprólékosságát. Mindezek arra indítottak, hogy meg kell becsülni, tisztelni kell, akár a kétkezi, akár a szellemi munkát. Külön ki kell emelnem Géfin Gyula rektor úr hatását. Már káplán voltam Egerváron, amikor felkerestem őt, és egyszer csak azt mondta nekem: „Gyere, most mutatok neked valamit.” Kivezetett engem a Romkertbe, lehajolt és megérintette, megsimogatta a köveket. „Nézd, az a mester, aki kifaragta, a rabszolga, aki dolgozott rajta, itt van a keze munkája...” Ami már akkor is bennem volt, szinte kiemelkedett, kicsúcsosodott bennem, hogy mennyire meg kell becsülni az elődeink szellemi és kétkezi munkáját egyaránt. Minden régít. Megismerni a múltunkat, elődeink tevékenységét, alkotásait, ez az érdeklődés mozgat engem már kispap korom óta. Megmenteni a régieket és továbbadni az értékeinket.

Hogyan végzi Plébános úr ezt az értékmentő tevékenységét? Van valami módszer erre?

Az egyházmegyében az 500. tárgyig számoltam azokat a dolgokat, amiket restauráltunk, amik a kezemen keresztül mentek. Már nem számolom. Útszéli kereszttektől kezdve

a legegyszerűbb dolgokig. Példának említek néhány esetet. Egy alkalommal egyik paptársamnál voltam, mondtam neki: „Menjünk fel a padlásra!” Mi lehet ott? A porosodó limlom között megcsillan valami. Egy kicsi füstölő. Ott volt a tömjéntartó is. A javítás után kiderült, hogy a lelet egy 18. századi augsburgi ötvösmunka. Micsoda érték!

Az értékek keresése, a szakrális tárgyak felkutatása így zajlik. A templom, plébánia padlásán, pincéjében rendkívül értékes, szép tárgyakat, régi iratokat találhattam, megmentve azokat végleges romlásból.

Külön kell beszélnem az ún. ereklyés oltárkövekről.

Miért jelentősek ezek az oltárkövek?

A II. Vatikáni Zsinat előtt csak olyan oltáron szabadott misézni, amelyben ereklye volt. Ha iskolakápolnában vagy kisebb helyen miséztek, a miséző papnak vinnie kellett magával ezt az ereklyés oltárkövet. Amikor a szembemiséző oltárok készültek, és sok helyen lebontották a régi oltárt, ezek az ereklyés oltárkövek kikerültek a templomból. Eddig 18-at sikerült megmenteni. Egyik helyen a faházban találtam meg, a vágott fák között. Mind a tizennyolc ereklye hitelesítő írással és pecséttel van ellátva. Lehet tudni, kinek a csontereklyéje.

Ezek valóban szakrális kincsek, valamikor benne volt az oltárban, e fölött miséztek. Most keretbe foglalva, a szentélyekben falra függesztve őrizzük.

Plébános úr a Székesegyházban nyolc évig volt káplán. Biztosan látta a sekrestye vagy a Madonna-kápolna felett a bombatámadás, az államosítás romjait. Mi lett azokkal az emlékekkel?

Kápláni időm alatt többször jártam a Madonna-kápolna feletti teremben. Sok töredék volt bombatámadás után. Ami megmaradt, azokat ide hordták fel, valamint a szeminárium megszűntetése után is idehozták a képeket, iratokat. Egyrészt a levéltárba, másrészt a könyvtárba vittem a képeket, iratokat. Még láttam ott egy törött nagybögőt is – a Székesegyháznak zenekara is volt a két világháború között –, de sajnos eltűnt, és nemcsak ez. A Székesegyház kottatárát (2145 mű) sikerült megmenteni és rendezni.

Amikor a Káptalani Levéltárat az Egyházmegyei Levéltárba költöztették, akkor felszabadult ott a hely, rengeteg üres polc maradt. Mintha csak arra várt volna, hogy a bombatámadás emlékeit összegyűjtsük, regisztráljuk és biztonságosan elhelyezzük. 2014-ben történt mindez. A Madonna-kápolna feletti teremben állandó kiállítást rendeztünk ezekből a megmentett faragványokból.

Vannak esetleg olyan helyzetek is, amikor a régi dolgokat inkább feleslegesnek érzik a plébániákon?

Sajnos előfordul. Összeszedik a régi miseruhákat, oltárterítőket és más „régiségeket”, és elégetik. A plébániai irattárakban nagy pusztulás volt az 1990-es évektől. Több plébánia padlásán régi anyakönyvek maradványait találtam. Egy másik helyen a pincében, egy kartondobozban volt az összes régi helyi anyakönyv 1734-től. Sok plébániáról sikerült bevinni a levéltárba ezeket az anyakönyveket. A következő helyen a pincében, egy asztalon szintén iratcsomagot, anyakönyveket találtam, és bevittem a levéltárba. Nem sokkal később kiderült, hogy 18 irat az 1200-as évekből való bírói rendelkezés. De nem az eredeti írások voltak, hanem az eredeti 1700-as évekbeli másolatai. És mindez fel is tüntetve az iratokon.

Ebben az értékmentő tevékenységében van a Plébános úrnak segítőtje, követője? Vagy olyan személy, aki majd folytatja itt az egyházmegyénkben a munkáját?

Vannak a kollégáim között, akik értékelik a tevékenységemet. Jelenleg nincs olyan azonban, aki szervezné, folytatná ezt a munkát. Igyekszem azt a szemléletet terjeszteni, hogyha az atyák találnak valami régi és értékesnek látszó dolgot, vigyék be a megfelelő központi helyre.

De igazán az lenne a jó, ha ott helyben őriznék meg a plébánia területén. Ideális egy saját gyűjtemény lenne.

Nádasdon nagyon érdekes a templom környezete, és az is érdekes, hogy a templomnak titulusa van – a Szent Kereszt feltalálása – és két védőszentje is. Az egyik Szent Márton, a másik pedig Boldog Batthyány-Strattmann László. Hogyan történt az erődített rotunda megtalálása? Miért lett két védőszentje a jelenlegi plébániatemplomnak?

2003-ban elvettük a járdát a templom fala mellől. Ahogy ezt a munkát végeztük, megakadt az ásó egy téglában. Egy fal jött elő. Ahogyan kitisztogattam, láttam, hogy ez egy középkori fal. Hívtam P. Hajmási Erika régész aszszonyt. A ferde fal vezetett minket tovább, ott volt a téglarakás. Kibontakozott egy körtemplom, rotunda, amely toronnyal épült. Európában még két ilyen van: Tiniechen és Prágában.

1888-ban a Historia Domusban az akkori plébános leírta az új templom építését és azt, hogy a rotundát pedig lebontják. Szerencsére van egy történelmi forrásunk is: Rómer Flóris járt itt 1863-ban. Tovább kutatva a falat láthattuk, hogy az apszis egészen kerek. Megtaláltuk a 13. századi bővítésnek a nyomát, a 11. századi padló fölé rakott új téglapadlót. A kutatás azt mutatta, hogy az eredeti rotunda 11. századi. Ez egy templom volt, mégsem találtuk meg az apszist. A fal vizsgálata közben aztán megtaláltuk a keleti oldalon, a falba épített íves fülke-oltárt. Ennek a templomnak, rotundának a védőszentje Szent Márton volt.

Egy ideig a falu evangélikussá vált, és a Szent Márton-tisztelet feledésbe merült.

1735-ben veszi át a kegyuraságot a Batthyány család, királyi adományból. 1737-ben restauráltatják az egész templomot. Ekkor Szent Kereszt feltalálása és Szűz Mária tiszteletére szentelik fel. Az 1889-ben felépült templom is ezeket a titulusokat viselte.

Mikor lett újra Szent Márton a templom védőszentje?

2004-ben kértem Konkoly püspök urat, engedélyezze azt, hogy a megtalált rotunda miatt a templom Szent Márton nevét is viselhesse. A rotundát újra felszenteltük. Valamint előző évben avatták boldoggá Batthyány-Strattmann Lászlót, templomunk volt kegyurát. Így azt is kértem, lehessen ő is a templom társvédőszentje.

Az eredeti „Szent Kereszt feltalálása” titulus természetesen megmaradt.

Hogyan fogadták a hívek a feltárásokat?

Nagyon megértően, segítőkészséggel. Azt mondhatom, hogy a nádasdi emberek mindig ott voltak mellettem, jöttek a lapátoló munkások. Ezért a munkáért nem kellett fizetnem. Mindig beosztották magukat a munkára. Megható volt a hívek összefogása. Büszkék lettek rá, hogy milyen értékünk van.

Komoly pénzügyi segítséget kaptam a Püspökségtől, Konkoly püspök úr által, és az önkormányzat is támogatta. Adományokból is sok segítséget kaptam. A tégl- és faanyagot összehordták. A Vasi Erdészeti is segített.

Miben áll Szent Márton tisztelete itt, Nádasdon?

Minden Szent Márton ünnepen a szentmise után kivonulunk a rotundához, imádkozunk, elimádkozzuk a litániát. Szent Márton lett a plébánia védőszentje. Címert, zászlót is készítettünk. A rotundánál több emlék és öt művészi alkotás is található Szent Mártonról. Részemről biztos vagyok abban, hogy Szent Márton háromszor is átutazott ezen a vidéken. Egyszerűen azért, mert Itáliából erre vezetett a Borostyánkő út Savaria felé. Nagyon sokan látogatják a Via Sancti Martini útvonalon a rotundás templomunkat hazánkból is, európai országokból is.

Várjuk Szent Márton tisztelőit, hogy láthassák a római korig visszanyúló értékes emlékeket.

Salamon Viktória

Csillogó szemek. Széles mosoly. Ölelő, pici kezek.
Finom puszik. Ilyen a kisgyermek, amikor örül.

Október hónapban mi is szeretnénk gyermekeink,
unokájának néhány kellemes percet szerezni!

2016. október 31-ig a Martinus Könyv-
és Kezdtárgyboltokban legalább Kettő
Danica Kifestőkönyv vásárlása esetén
Disney o ajándékokkal és izgalmas
meglepetésekkel kedveskedünk!

Szombathely, Berzsenyi Dániel tér 3.
Telefon: +36 94/513-191, +36 30/654-7320
E-mail: info@martinuskiado.hu
Kőszeg, Fő tér 9.
Telefon: +36 94/394-836, +36 30/821-2691
E-mail: kosegy@martinuskiado.hu

A Szentatya október havi imaszándékai

Egyetemes szándék: Hogy az újság-
írókat munkájuk végzése során az
igazság iránti tisztelet és erős etikai
érzék vezesse.

Evangelizációs szándék: Hogy a
Missziók Világnapja megerősítse
minden keresztény közösségben az
Evangélium hirdetésének örömét és
felelősségét.

A GAZDA(G)SÁG ÖL?

NYILVÁNOS ELŐADÁSSOROZAT

SAVARIA EGYETEMI KÖZPONT „C” ÉPÜLET
NAGY ELŐADÓTEREM
(Szombathely, Károlyi Gáspár tér 4.)

2016. október 10., hétfő 18.00

**A GAZDASÁG ÖL? A PÉNZ ÉS
AZ ÖRÖK ÉLET KAPCSOLATA**

ELŐADÓK: Dr. Baritz Sarolta Laura PhD,
domonkos szerzetesnő és adjunktus
(Budapesti Corvinus Egyetem, Sapientia
Szerzetesi Hittudományi Főiskola,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem)
és Dabóczi Gergely közgazdász és
hitvallás-erika tanár (KETEG Alapítvány)

2016. november 21., hétfő 18.00

**A KÖZJÓ KINEK JÓ? - KÖZJÓ
VAGY EGYÉNI BOLDOGULÁS**

ELŐADÓ: Dr. Németh Norbert PhD,
egyetemi lelkész, szakigazgató
(NymE, Győri Hittudományi Főiskola)

Szeretettel várunk mindenkit az előadásokra!

Humor

Bölcs mondások

- *Mindig van két lehetőség, vagy nincs.*
- *Ha döntened kell, az is döntés, ha nem döntesz.*
- *Okos vagy, ha csak a felét hiszed el annak, amit hallasz. Zseniális, ha tudod, melyik felét.*
- *Aki fél az alkoholmérgezésztől, ne igyon mérgezett alkoholt.*
- *Óriási ötletem volt ma reggel, de nem tetszett.*
- *A pénz beszél: azt mondja, viszlát!*
- *A munka élteti az embert, de a pihenés sem ölt még meg senkit!*